

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME
DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Principiële goedkeuring van de ontwerp teksten van de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten voor Vlaamse energie-intensieve ondernemingen (VER-bedrijven en niet VER-bedrijven) – periode 2023 – 2026

Samenvatting

De speerpunt van het energiebeleid voor de Vlaamse energie-intensieve ondernemingen zijn de vrijwillige energiebeleidsovereenkomsten, die ervoor zorgen dat de Vlaamse energie-intensieve ondernemingen vooraanstaand zijn en blijven op gebied van energie-efficiëntie. Het Regeerakkoord vermeldt dat, omwille van het succes uit het verleden, deze vrijwillige energiebeleidsovereenkomsten verlengd zullen worden. In voorliggend ontwerp van nieuwe energiebeleidsovereenkomsten wordt invulling gegeven aan het regeerakkoord. De energiebeleidsovereenkomsten worden verlengd voor de periode 2023 – 2026. Het ambitieniveau van de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten wordt opgetrokken. De doelgroep van de energiebeleidsovereenkomsten wordt verbreed naar alle energie-intensieve ondernemingen. Daarnaast wordt de definitie van rendabele maatregelen verstrengd. Verder vindt er ook een verbreding plaats naar zowel het thema rond warmtevraag en restwarmteaanbod, als naar het klimaatthema.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

BELEIDSDOMEINEN: Omgeving & Economie, Wetenschap en Innovatie

BELEIDSVELDEN: Energie & Economie

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het advies van de Inspectie van Financiën werd op 20 juni 2022 verkregen.

Het begrotingsakkoord werd op 1 juli 2022 verkregen.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

In het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 werd opgenomen om de energiebeleidsovereenkomsten na 2022 verder te zetten:

“Het beleidskader voor de energie-intensieve industrie haar succes al bewezen heeft en wordt verdergezet: in 2023 worden de vrijwillige energiebeleidsovereenkomsten (EBO) verlengd, worden de huidige doelgroepen, de rentabiliteit van de maatregelen en de attractiviteit voor de ondernemingen om deel te nemen geëvalueerd en wordt het instrument verbreed met nieuwe overeenkomsten voor sectoren die nog niet gevat zijn. In nauw overleg met de betrokken sectoren, wordt bekeken hoe het bestaande instrument verder kan verbreed worden met een klimaatcomponent. In dat overleg wordt voorts ook een verdere verbreding van het doelgebied van de EBO naar materiaalgebruik, mobiliteit, restwarmte en water bekeken.”

Dit wordt ook herhaald in de Beleidsnota Energie:

“We begeleiden de industrie als sector in de transitie naar een klimaatneutrale samenleving. Industriële processen zullen hiervoor grondig moeten worden hervormd (o.a. richting elektrificatie, gebruik van groen gas, (groen) waterstof en synthetische brandstoffen, restwarmte, circulaire processen,...). De vrijwillige energiebeleidsovereenkomsten zullen ingezet worden als centraal beleidsinstrument om deze transitie te ondersteunen. De huidige beleidsovereenkomsten lopen tot eind 2022 en de verlenging ervan wordt voorbereid. De huidige doelgroepen, de rentabiliteit van de maatregelen en de attractiviteit voor de ondernemingen om deel te nemen wordt geëvalueerd. Er wordt in overleg getreden met de betrokken sectoren om het instrument van de EBO te versterken en te verbreden. Een deel van de industrie heeft momenteel namelijk nog niet de mogelijkheid om deel te nemen.”

Ook in de bijkomende maatregelen Klimaat uit de Visienota van de Vlaamse Regering van 5 november 2021 wordt verwezen naar de verderzetting van de energiebeleidsovereenkomsten:

“We verbreden de energiebeleidsovereenkomsten naar alle ondernemingen met energieverbruik boven 0,1 PJ en het ambitieniveau wordt in overleg met de betrokken sectoren verhoogd.”

Gevolg gevend aan deze ambities werd in het najaar van 2020 een intern overleg georganiseerd tussen verschillende entiteiten van de Vlaamse Overheid (VEA, Departement Omgeving (Dienst Energie, Klimaat en Groene Economie), VLAIO, EWI, OVAM, Landbouw en Visserij). Dit resulteerde in een conceptnota over de verlenging en verbreding van de energiebeleidsovereenkomsten, opgesteld door het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA). Deze conceptnota gaat als bijlage.

Op basis van deze conceptnota werd een overlegtraject opgestart met de betrokken federaties.

Dit resulteerde in door de leden van het doelgroepenoverleg gedragen ontwerp teksten voor nieuwe energiebeleidsovereenkomsten.

Voor de inhoud van deze ontwerp teksten wordt verwezen naar de toelichting bij de artikelen, alsook naar de ontwerp teksten zelf in bijlage.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELLEN

De ontwerp teksten van de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten voor Vlaamse energie-intensieve ondernemingen bestaat in twee versies: één voor VER-bedrijven en één voor niet VER-bedrijven. Grotendeels komen deze twee ontwerp teksten overeen. De nummering van de artikels is dezelfde in beide ontwerp teksten. In de hierna volgende toelichting bij de artikelen geldt de bespreking voor beide teksten. Indien verschillend versie VER versus versie niet VER, zal dit expliciet vermeld worden.

ARTIKEL 1

Omvat de definitie van een aantal begrippen, zoals verder in de tekst van de energiebeleidsovereenkomst gehanteerd.

ARTIKEL 2

Geeft de doelstellingen en het toepassingsgebied weer voor de energiebeleidsovereenkomst. Hierbij wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen de twee energiebeleidsovereenkomsten: er is er een voor de VER-bedrijven en een voor de niet VER-bedrijven. In functie van het al dan niet VER-plichtig zijn behoort men tot de doelgroep van de energiebeleidsovereenkomst voor de VER-bedrijven, respectievelijk de energiebeleidsovereenkomst voor de niet VER-bedrijven.

ARTIKEL 3

De energiebeleidsovereenkomst treedt in werking op 1 januari 2023 en eindigt op 31 december 2026. Voor late toetreders (= na 1 januari 2023) wordt ook een datum van inwerkingtreding bepaald.

ARTIKEL 4

De energiebeleidsovereenkomst is een overeenkomst naar burgerlijk recht en heeft haar wettelijke basis in het Energiedecreet.

ARTIKEL 5

Geeft de samenstelling en de taken weer van de Commissie EBO. Zowel samenstelling als taken zijn vergelijkbaar met deze van de Commissie EBO uit de huidige lopende energiebeleidsovereenkomsten.

ARTIKEL 6

Beschrijft het Verificatiebureau. Er is voor gekozen verder te werken met het huidige Verificatiebureau zoals vandaag bestaand in de huidig lopende energiebeleidsovereenkomsten. Er is dus niet voor gekozen deze taak uit te besteden, aangezien zowel overheid als sectoren groot belang hechten aan de onafhankelijkheid en kwaliteit van de geleverde verificaties.

ARTIKEL 7

Hier wordt beschreven hoe ondernemingen voor hun vestigingen en hoe sectororganisaties kunnen toetreden tot de respectievelijke energiebeleidsovereenkomst waarvoor zij in aanmerking komen.

ARTIKEL 8

Beschrijft het engagement van de toegetroten ondernemingen: algemene bepalingen, de aanvaardingsprocedure van de interne en/of externe energiedeskundige en de inhoud van het plan van aanpak, het uitvoeren van een energieaudit (VER-bedrijven) / energie- en klimaataudit (niet VER-bedrijven) die de vestiging op energetisch vlak doorlicht, het opstellen van een energieplan op basis van de resultaten van de audit, de monitorings- en rapportageverplichtingen, de invoer van een energiebeheersysteem in de onderneming, het opstellen van de datacollectie warmtevraag en restwarmtepotentieel en het opstellen van een klimaatroadmap (VER-bedrijven). Voor energieplan, datacollectie en klimaatroadmap (VER-bedrijven) wordt eveneens beschreven wat de inhoud moet zijn en hoe de goedkeuringsprocedure loopt en met welke termijnen hierbij rekening gehouden moet worden.

ARTIKEL 9

Hier wordt beschreven hoe de verslaggeving door de onderneming dient te gebeuren met betrekking tot de voortgang van de uitvoering van het energieplan. Deze verslaggeving gebeurt jaarlijks en omvat welke rendabele maatregelen uitgevoerd werden, wat de daarmee gepaard gaande besparingen waren, welke studiematregelen afgerond werden en of deze verder te behandelen zijn als potentieel rendabele maatregel, of ingepland dienen te worden in het energieplan als rendabele maatregel en welke energiebeheermaatregelen geïmplementeerd werden. Tweejaarlijks wordt er gerapporteerd wat de actualisatie van de potentieel rendabele maatregelen opbracht. De verificatie van de verslaggeving gebeurt door het Verificatiebureau.

ARTIKEL 10

Beschrijft de criteria die gehanteerd worden om na te gaan of een onderneming voldoet aan haar engagementen zoals vermeld in het energieplan. Hier wordt ook beschreven wanneer en hoe flexibele mechanismen ter vervanging van een maatregel uit het energieplan ingezet kunnen worden, alsook de regels voor de toepassing van economische pardonbaarheid.

Hier wordt ook aangegeven tegen wanneer de datacollectie warmtevraag en restwarmtepotentieel en de klimaatroadmap (VER-bedrijven) ingeleverd moet worden.

ARTIKEL 11

Geeft de engagementen vanwege het Vlaams Gewest weer; dit zijn de tegenprestaties voor de toegetreden ondernemingen. Het betreft hier het niet opleggen van bijkomende regelgeving op Vlaams niveau met betrekking tot energie-efficiëntie aan de toegetreden ondernemingen, inclusief geen nieuwe energie- of CO₂-taks of heffing voor de ondernemingen en geen aanvullende verplichting rond lokale energieproductie op de site van de vestiging behalve PV-verplichtingen (tenzij Europees verplicht), het aanvaarden van het energieplan in het kader van de energiebeleidsovereenkomst als een geldig conform verklaard energieplan in het kader van het Energiebesluit, het voeren van positieve communicatie rond de energiebeleidsovereenkomst, het ervoor zorgen dat de datacollectie warmtevraag en restwarmtepotentieel voldoet aan de verplichtingen zoals geformuleerd in de Europese richtlijn energie-efficiëntie en het garanderen dat de klimaatroadmap geheel of gedeeltelijk gebruikt kan worden voor het aanvragen van VLAIO-ondersteuningsmechanismen (VER-bedrijven).

ARTIKEL 12

Geeft de engagementen van de sectororganisaties weer.

ARTIKEL 13

Beschrijft de verslaggeving door het Verificatiebureau aan de Commissie EBO, met de uiterste termijnen tegen wanneer de rapporten ingeleverd moeten worden en wat de inhoud en het aggregatieniveau van die rapporten dient te zijn.

Beschrijft eveneens de verslaggeving van de Commissie EBO aan de overheid. Ook hier worden deadlines, inhoud en aggregatieniveau van de rapporten gegeven.

ARTIKEL 14

Beschrijft de procedure tot schrapping van een vestiging van een onderneming uit de energiebeleidsovereenkomst indien deze onderneming voor haar vestiging niet voldoet aan de verplichtingen in kader van de energiebeleidsovereenkomst. Na aanmelding van de onderneming op de Commissie EBO zal de Commissie EBO eenmalig een uiterste termijn vastleggen tegen wanneer de onderneming alsnog kan voldoen aan haar verplichtingen. Als bij verstrijken van deze termijn nog steeds niet voldaan is aan de verplichtingen dan zal de vestiging van deze onderneming geschrapt worden door de ministers bevoegd voor energie en economie van de lijst met toegetreden vestigingen tot de energiebeleidsovereenkomst. Verder wordt ook opgenomen dat een geschrapte vestiging van een onderneming niet terug kan toetreden tot de energiebeleidsovereenkomst.

ARTIKEL 15

Beschrijft hoe de kosten voor deze energiebeleidsovereenkomst verdeeld zullen worden over de verschillende partijen.

ARTIKEL 16

Geeft de bepalingen voor geheimhouding van gegevens. Alle individuele gegevens van de toegetreden ondernemingen worden beschouwd als vertrouwelijke informatie.

ARTIKEL 17

Beschrijft de wijzigingsmodaliteiten of de mogelijkheid tot opheffing van de energiebeleidsovereenkomst. De redenen voor wijziging of opheffing van de energiebeleidsovereenkomst worden opgesomd in het eerste lid van het artikel. De Commissie EBO kan bij unanieme beslissing een voorstel tot wijziging indienen bij de minister bevoegd voor energie,

die op basis van dit voorstel initiatief zal nemen om een voorstel tot wijziging van de energiebeleidsovereenkomst in te leiden bij de Vlaamse Regering. Ook de modaliteiten tot opheffing van de energiebeleidsovereenkomst worden beschreven. In dit laatste geval zijn het de ministers bevoegd voor energie en economie die samen de vraag tot opheffing inleiden bij de Vlaamse regering.

ARTIKEL 18

Beschrijft de opzeggingsmodaliteiten voor een individuele onderneming of sectororganisatie. Dit kan steeds via een aangetekend schrijven aan de Commissie EBO met motivering.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De belangrijkste kost voor de Vlaamse overheid is bewaking van de correcte uitvoering van de energiebeleidsovereenkomst door het Verificatiebureau. De middelen voor het Verificatiebureau zijn als vergoeding voor deze referentietask Verificatiebureau in de toelage aan VITO opgenomen.

Het Verificatiebureau voorziet vanaf 2023 een jaarlijks budget van 2.400.000 euro. De referentietask Verificatiebureau omvat een aantal deeltaken:

- Opvolging van de tot de huidige energiebeleidsovereenkomsten toegetreden vestigingen van ondernemingen (EBO);
- Adviesverlening over energiestudies en energieplannen in het kader van het Energiebesluit (BEP);
- Verificatie van monitoringprotocollen in het kader van het verhandelbare emissierechtensysteem (ETS);
- Verificatie steunaanvragen compensatie indirecte emissies (CIE);
- Verificatie in het kader van supercap-regeling (supercap).

Aan de deeltaak EBO wordt ca. 50% van het jaarlijks budget gespendeerd, ofwel 1.200.000 euro.

De nieuwe energiebeleidsovereenkomsten kunnen een verhoogde capaciteit vergen van het Verificatiebureau in vergelijking met de huidige aflopende energiebeleidsovereenkomsten. Dit omdat de doelgroep verbreed wordt naar alle energie-intensieve ondernemingen. In de huidige aflopende energiebeleidsovereenkomsten zijn 350 vestigingen van ondernemingen toegetreden. Door de verbreding van de doelgroep kunnen potentieel tot ca. 500 vestigingen van ondernemingen toetreden. Dit wil zeggen dat het deelbudget voor de deeltaak EBO mogelijk opgetrokken moet worden naar maximaal $(500/350 \times 1.200.000)$ ca. 1.700.000 euro, in functie van het aantal toetredingen tot de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten.

Daarom wordt voorzien in een maximaal mogelijke budgetverhoging van 500.000 euro per jaar aan VITO voor de referentietask Verificatiebureau, vanaf 2023. Eind 2022 zal er een concreet zicht zijn op hoeveel ondernemingen zullen toetreden tot de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten en kan in functie van dit aantal berekend worden of en hoe groot de benodigde budgetverhoging voor het Verificatiebureau zal zijn.

De financiering van de toelage aan VITO voor het uitvoeren van de referentietask Verificatiebureau verloopt via een verdeelsleutel: 70% via het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie en 30% via het beleidsdomein Omgeving. Concreet wil dit zeggen dat de maximale budgetverhoging van 500.000 euro per jaar verdeeld wordt aan 350.000 euro per jaar via EBO-1EFB2LX-IS, en 150.000 euro per jaar via QB0-1QCE2OU-IS.

Het advies van de Inspectie van Financiën werd verkregen op 20 juni 2022. Het advies is als bijlage bijgevoegd.

De Inspectie van Financiën geeft een positief advies maar adviseert om ofwel een aanpassing van de EBO's door te voeren zodat naast de (korte termijn) energie-efficiëntie, ook lange termijn klimaatneutrale ingrepen worden opgenomen, ofwel de huidige EBO-regeling te beperken tot 2023-

2024, om vanaf 2025 met een vernieuwde of een meer ambitieuze aanpak uit te pakken die de lange termijndoelstellingen kaderend in het Klimaatplan als basis neemt.

Het beperken van de looptijd van een energiebeleidsovereenkomst tot twee jaar gaat voorbij aan het feit dat het doorlopen van het proces van aanvaarden energiedeskundige, uitvoeren van een kwaliteitsvolle energieaudit en opstellen van een energieplan ongeveer één jaar tijd in beslag neemt. Vervolgens moeten ook de rendabele investeringen ter verbetering van de energie-efficiëntie ingepland en uitgevoerd worden. De huidige looptijd van vier jaar geeft net voldoende tijd om dit alles te realiseren.

Verder wordt ook opgemerkt dat het voorstel voor de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten weldegelijk een verbreding naar klimaatmaatregelen inhoudt. Zo is een klimaatcomponent ingebouwd, zowel bij de niet VER-bedrijven via de klimaataudit, als bij de VER-bedrijven via de klimaatroadmap. Verder zijn er nog een aantal mechanismen in de EBO-tekst ingebouwd om ervoor te zorgen dat inzetten op technologieën om te klimaattransitie te realiseren niet verhinderd worden. De manier waarop de IRR van een investering berekend wordt, houdt rekening met een eventuele beperkte levensduur indien er nieuwe investeringen gepland zijn. Ook zijn geplande grootschalige investeringen in nieuwe installaties opgenomen bij de criteria voor economische pardonnabiliteit. Verder vermeldt de EBO-tekst eveneens: “De Ondernemingen zullen eveneens willen inzetten op technologieën (bv. elektrificatie, ...) om de transitie naar klimaatneutraliteit te realiseren. Deze technologieën zullen niet steeds leiden tot primaire of finale energiebesparing. De Ondernemingen mogen niet verhinderd worden om deze technologieën in te zetten door deze energiebeleidsovereenkomst (door de energieaudit en de hierbij horende energiebesparende maatregelen.”

Zo wordt de in het advies van de Inspectie van Financiën genoemde “carbon lock-in” vermeden.

De opmerking in het advies van de Inspectie van Financiën dat de kosten van de huidige EBO's oplopen tot 900 euro per vermeden ton CO₂ is waarschijnlijk gebaseerd op rapporten en artikels van belangenorganisaties. Indien het hierop gebaseerd is, zitten in de berekening van de kost van de vermeden CO₂ mogelijks enkele methodologische fouten.

- De uitgevoerde maatregelen in het kader van de EBO's zorgen voor recurrente CO₂-besparingen gedurende de levensduur van de maatregelen.
- De meeste financiële stimulansen werken op basis van een penalisatie principe: indien een onderneming behoort tot de doelgroep van de EBO moet men toegetreden zijn tot die EBO om recht te hebben op deze voordelen. Ondernemingen die niet behoren tot de doelgroep van de EBO's hebben automatisch toegang tot het voordeel. Vlaanderen legt in het kader van de EBO's dus een extra eis op voor het verkrijgen van deze steun. De federale accijnsverlaging op aardgas is het enige voordeel dat specifiek voorbehouden is voor ondernemingen die een energiebeleidsovereenkomst ondertekend hebben.

Daarnaast, zijn drie van de vier federale voordelen, meer bepaald de degressiviteit voor de federale bijdrage gas, degressiviteit voor de federale bijdrage elektriciteit en de degressiviteit voor de offshore toeslag elektriciteit, door de federale wijziging van de structuur en accijnstarieven sinds 1 januari 2022 weggevallen. De degressiviteit was via het penalisatie principe gekoppeld aan de EBO, d.w.z. dat een onderneming die behoort tot de doelgroep van de EBO moet toegetreden zijn om te kunnen genieten van het voordeel. Hierover was er bezwaar vanuit de Europese Commissie. De programmawet van 27 december 2021 heeft deze federale bijdragen geschrapt en vervangen door een accijns op elektriciteit en een accijns op aardgas. De degressiviteit voor drie bijdragen is hierbij niet meer gekoppeld aan de EBO maar is veralgemeend waardoor de EBO aanzienlijk minder financiële stimulansen bevat voor de toegetreden ondernemingen.

Indien er rekening wordt gehouden met deze factoren, ligt de kost per vermeden ton CO₂ vermoedelijk enkele grootteordes lager.

B. ESR-TOETS

Dit ontwerp van besluit heeft geen impact op ESR.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Dit ontwerp van besluit heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse Overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Dit ontwerp van besluit heeft geen impact op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Het ontwerp van energiebeleidsovereenkomsten moet worden voorgelegd aan de SERV en de Minaraad voor advies.

Het ontwerp van energiebeleidsovereenkomsten moet overgemaakt worden aan het Vlaams Parlement voor bespreking, conform artikel 7.7.1, §2 van het Energiedecreet.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar eerste principiële goedkeuring te hechten aan de ontwerp teksten van de nieuwe energiebeleidsovereenkomsten voor Vlaamse energie-intensieve ondernemingen (VER-bedrijven en niet VER-bedrijven);
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor de energie, te gelasten over voornoemd ontwerp van energiebeleidsovereenkomsten het advies in te winnen van de SERV en de Minaraad met het verzoek het advies te verstrekken binnen een termijn van dertig dagen.
3. de Vlaamse minister, bevoegd voor de energie, te gelasten voornoemd ontwerp van energiebeleidsovereenkomsten over te maken aan het Vlaams Parlement voor bespreking.

De Vlaamse minister van Handhaving en Justitie, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

De Vlaamse Minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Jo BROUNS

Bijlagen

1. Ontwerpteksten van de energiebeleidsovereenkomsten;
2. Conceptnota verlenging en verbreding EBO's;
3. Het advies van de Inspectie van Financiën d.d. 20 juni 2022;
4. Het begrotingsakkoord van de minister van Begroting d.d. 1 juli 2020.